

BUITENKANS

MAGAZINE OVER HET PLATTELAND
VANDAAG EN MORGEN

EEN UITGAVE VAN DE
VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ
JAARGANG 2 | NUMMER 3 | JULI 2012

PLATTELANDSFONDS
IN DE STEIGERS

**BOERENMARKT
IS BACK**
PLEIDOOI VOOR
DE KORTE KETEN

ZOMERKAMPEN
OP VAKANTIE BIJ DE BOER

FRUITTOERISME
VERSUS
WILDPLUK

De streek wijst zelf de weg

Gebiedsontwikkeling
van de Vlaamse Rand
tot de bossen van de Merode

WIN!

Etentje in openlucht

Volwassen worden

Plattelandsbeleid is een jong beleidsveld in Vlaanderen. Maar in een groot 'stedengewest' als Vlaanderen betwist vandaag niemand nog dat er – naast een stedenbeleid – ook een volwaardig en sterk plattelandsbeleid uitgebouwd moet worden. “Bodemvruchtbaarheid, voedselzekerheid of de strijd tegen overstromingen en droogte: veel oplossingen voor problemen van morgen zullen vooral van het platteland moeten komen”, zegt professor Hubert Gulinck in deze Buitenkans.

Nooit eerder was het Vlaamse platteland zo levendig. Een redactieraad van Buitenkans – boven de bestuursniveaus en beleidsdomeinen heen – is een broeikas van ideeën. En nu worden stilaan ook de contouren van het beleidskader duidelijk. De Vlaamse regering keurde onlangs het voorontwerp van het Plattelandsfonds goed, in het najaar wordt een ontwerp van Vlaams Plattelandsbeleidsplan verwacht, PDPO II werd geëvalueerd en PDPO III wordt voorbereid, het decreet Landinrichting zit weer in de pijplijn en straks starten de nieuwe lokale besturen met de opmaak van hun plattelandsbeleidsplannen. De kansen op synergiën zijn groot, zoveel is duidelijk.

Het plattelandsbeleid is een beleidsveld dat sterk van onderuit groeit: vanuit buurten, lokale gemeenschappen, gemeenten en provincies. Elke Buitenkans geeft nadrukkelijk die dynamiek weer. Wetgevende initiatieven op Vlaams niveau zijn dan ook een erkenning voor al diegenen die hun schouders onder het Vlaamse platteland zetten.

Veel leesplezier!
Jan Mosselmans
Hoofdredacteur

COLOFON

BUITENKANS is een magazine over het Vlaamse platteland(sbeleid) uitgegeven door de Vlaamse Landmaatschappij | **Verantwoordelijke uitgever:** Toon Denys, gedelegeerd bestuurder | **Hoofdredactie:** Jan Mosselmans | **Redactie en concept:** Pantarein | **Vormgeving en druk:** Artoos Communicatie | **Redactieadres:** Gulden Vlieslaan 72, 1060 Brussel, tel. 02 543 72 00, buitenkans@vlm.be | De meningen die derden in dit magazine vertolken, vallen buiten de verantwoordelijkheid van de VLM. | **Copyright beelden:** p. 1 en 18: Bart Lasuy - p. 4 en 5: Jos Halsberghe - p. 6 Koen De Lange, Toerisme Limburg - p. 7 Kristien Wintmolders - p. 9: Ann Bloemen, RLLK - p. 10, p. 11, p. 17, p. 28 en 29: Vilda, Yves Adams - p. 12 Lander Loeckx - p. 13, p. 14 en 15: KLJ Wakkerzeel - p. 17: Eric Flamand - p. 20: Vilda, Jeroen Mentens - p. 22 en 23: Westtoer - p. 25 en 26: {yichalal} - p. 27: Roos Mestdagh - p. 28: Het Groene Woud en RLH - backcover: Kristof Vrancken, Z33 | **Werken mee aan dit nummer:** Karlien Claeyns, Carolien De Wilde, Dirk Gijssels, Stefanie Holvoet, Bart Lasuy, Sara Lourdaux, Katelijne Norga, Jan T'Sas en Rebekka Veeckman

COVERFOTO

Fietsverbindingen naar Brussel, trage wegen, wandelbruggen over autosnelwegen: ze maken allemaal deel uit van een totaalproject voor een leefbare groene rand rond de grootstad.

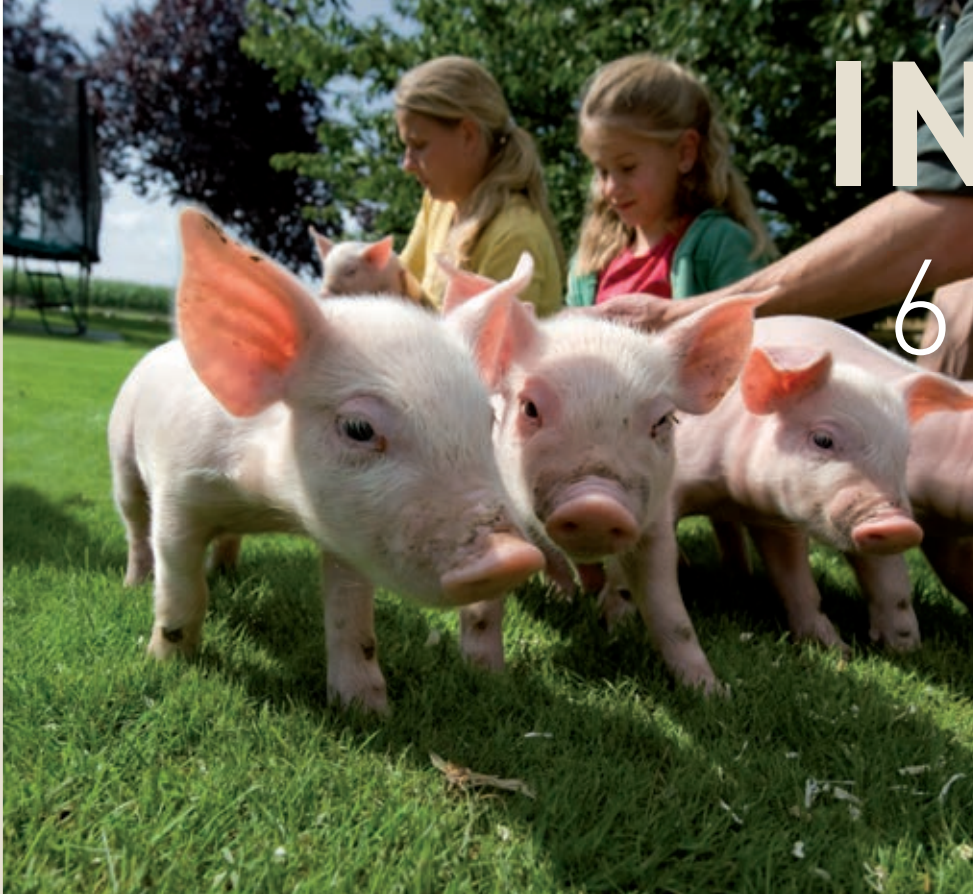

Actueel Plattelandsfonds op de rails

Vijftig plattelandsgemeenten met weinig financiële slagkracht kunnen vanaf 2013 middelen krijgen om hun omgevingskwaliteit op te krikken. **p. 16**

INHOUD

6

Plattelands- projecten zetten regio's op de kaart

Lees in deze Buitenkans hoe in verschillende streken zo een verbazingwekkende dynamiek op gang komt. **p. 6**

18

Boomteler krijgt innovatieprijs

Boomteler Marjan Denie vangt kinderen met een autismspectrumstoornis op. "Mijn motto is: durf te dromen!" **p. 18**

20

Onderzoek toont aan Beheerovereenkomsten zijn effectief

Al een op de zeven landbouwers tekende een beheerovereenkomst bij de VLM. Het resultaat: het aantal nuttige insecten is flink gestegen, en zelfs zeldzame kevers duiken weer op. **p. 20**

24

Korte keten in de lift

Van zelfpluktuin tot voedselteam: de 'korte keten' is populair. Landbouweconomen en ngo's pleiten zelfs voor meer. Maar hoe krijgt de korte keten een zekerder toekomst? **p.24**

Lees BUITENKANS
online en blog mee
via [www.vlm.be!](http://www.vlm.be)

Cultuurland

Het Vlaamse platteland in de fifties **p. 4**

Op tentenkamp bij de boer

Onze jeugd kiest massaal voor vakantie in eigen land **p. 20**

Platteland 2.0

Korte berichten over het wereldwijde platteland in Vlaanderen **p. 22**

5 X klare munt

Landschapsbeheer zonder subsidies **p. 28**

Buiten discussie

Fruittoerisme: pluk de dag, niet de appels **p. 30**

HET VLAAMSE PLATTELAND IN DE FIFTIES

Van 1951 tot begin 1956 bezocht Jos Halsberghe, fotograaf en hoofdredacteur van het populaire familieweekblad *Zondagsvriend*, samen met redacteur Gust Saenen zowat alle Belgische steden en gemeenten. In de reeks 'Zo leeft ...' kwam wekelijks één dorp aan bod. De foto's raakten in de vergetelheid, maar het Interfacultair Centrum voor Agrarische Geschiedenis (ICAG) blaast ze nu nieuw leven in.

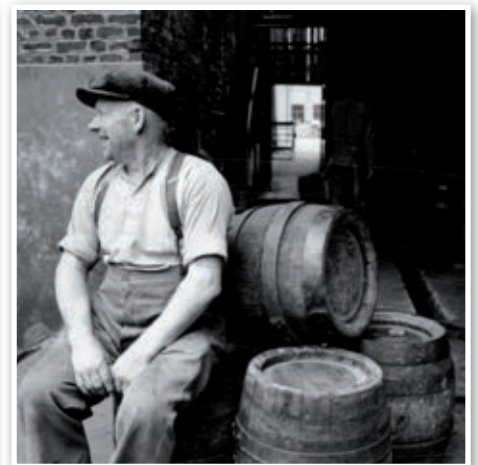

Van de foto's van Halsberghe bleven er honderden bewaard in het archief van de *Gazet van Antwerpen*. De onderzoekers van het ICAG kozen er die foto's uit, die het dagelijkse leven op het platteland het treffendst illustreerden. Halsberghe registreerde niet alleen de kerk, de jaarlijkse processie en bijzondere monumenten. Ook de plaatselijke notabelen, zoals de pastoor, de burgemeester en de succesvolle wielrenner haalde hij voor zijn lens. Maar de meeste aandacht ging misschien wel naar de gewone man en vrouw, de opvallende dorpsfiguren. *Man bij hond* avant la lettre dus.

De foto's brengen 'het leven zoals het was', al lijkt Halsberghe vooral oog te hebben gehad voor het romantische platteland. De kaarters in het dorpscafé, jongens die verkoeling zoeken in de plaatselijke plas, een duivenmelker die fier naar zijn prijsbeest kijkt. De nieuwe industriële ontwikkelingen en de oprukkende verkavelingen bleken niet altijd te passen in het beeld dat de fotograaf wilde schetsen. De rurale samenleving was aan het veranderen. Sommigen keken reikhalzend uit naar de toekomst, anderen blikten vol nostalgie terug. Niet toevallig is 1958 het jaar waarin in Brussel de wereldtentoonstelling plaatsvond én het Openluchtmuseum in Bokrijk zijn deuren opende.

Het ICAG publiceerde *Het Vlaamse platteland in de fifties* ter ere van zijn tiende verjaardag. Het boek is uitgegeven bij Davidsfonds Uitgeverij nv. Alle foto's zijn van Jos Halsberghe; de tekst is van Sarah Luyten en Yves Segers. Het boek is te bestellen via www.davidsfondsuitgeverij.be en te verkrijgen in de Standaard Boekhandel.

www.icag.be

DE STREEK WIJST ZELF DE WEG

Wat hebben asperges en sluisverkeer, eeuwenoude abdijen en het klimaatvraagstuk, of de vroedmeesterpad en zorgboerderijen met elkaar te maken? Het antwoord vind je op het Vlaamse platteland. De nieuwe plattelandsprojecten koppelen daar authenticiteit aan ontwikkeling. En wie anders dan de gebruikers van het gebied kunnen daarbij helpen? De inzet: levendige plattelandsstreken met een toekomstperspectief.

Steeds meer sectoren verdringen zich in het gebied buiten de steden: landbouw, natuur en recreatie verbinden we traditioneel aan het platteland, maar wat gedacht van bedrijvigheid, erfgoed, zorg en mobiliteit? De vraag die zich opdringt: hoe stem je al die functies in een gebied op elkaar af? Antwoord: met een geïntegreerd plattelandsproject. Zo'n totaalproject werkt vanuit één visie, waarbinnen de functies zich in evenwicht verder kunnen ontplooiën. Het doel: een vitaal gebied om te wonen en te komen – nu, maar ook morgen en daarna. De tuinbouwer, de café-uitbater, de recreant, de dorpskinderen, de veldleuwerik, de zorgbehoevende: ze hebben er allemaal hun plek. In verschillende regio's in Vlaanderen timmert men al aan zo'n duurzaam perspectief. Dat gebeurt onder impuls van de Vlaamse Landmaatschappij samen met de lokale partners, met de streek zelf als kompas.

Prinsheerlijk platteland

“Je kleurt een gebied niet in alsof het een blanco kaart is. De eigenheid van een

streek is namelijk doorslaggevend bij ontwikkeling”, zegt **Olga Jongeneelen**, projectleider de Merode bij de VLM. “Wil je een gebied duurzaam ontwikkelen, dan moet je de intrinsieke kwaliteiten ervan onderkennen: de natuur, het landschap, het culturele erfgoed, ... De kunst is om de authenticiteit te bewaren, maar ze tegelijk in een breder kader van duurzame ontwikkeling te plaatsen. Dat kan op allerlei manieren: landbouwers mee het landschap laten beheren, de lokale economie impulsen geven, gastvrije gebieden creëren, het verenigingsleven zuurstof geven en aandacht besteden aan zorg.”

Kan een plattelandsproject zulke vitale, robuuste gebieden creëren? Alleen als het diep in het gebied zelf wortelt. Concreet betekent dat dat ondernemers, lokale besturen, heemkundige kringen, sportverenigingen, landbouworganisaties enzovoort samen denken en werken aan het ontwerp van hun gebied. Co-eigenaarschap heet dat. Jongeneelen: “De bewoners en gebruikers zijn als ‘eigenaars’ het best geplaatst om hun regio mee uit te

bouwen. Zij zullen het gebied achteraf immers beheren. In veel gebieden is al een dynamiek aanwezig. Maar binnen de integrale visie krijgt die de kans om aan te scherpen. In het gebied de Merode zetten we bijvoorbeeld de baseline ‘Prinsheerlijk platteland’ en het streeklogo sterk op de kaart.”

Netwerkcafés

Nieuwe kansen creëren door een gebied te bekijken in zijn sociale omgeving, is een nobel doel. Maar hoe jaag je de dynamiek onder mensen aan? Vindingrijke participatietechnieken helpen, stelt Jongeneelen: “Met goede omgevingssynthesen – van functies, maar ook van beleving en individuele waardering – krijg je de neuzen in dezelfde richting. Via brainstormsessies, toekomstverkenningen en nieuwe concepten voor procesbegeleiding krijgt iedereen inspraak. We organiseren bijvoorbeeld netwerkcafés: die brengen mensen samen. Soms moet je een gebied echt wakker schudden. Daarom financieren we zogenaamde *quick wins*. Dat zijn

kleinschalige initiatieven van particulieren, gemeentebesturen, verenigingen, ... Ze geven de levendigheid in een gebied een boost: een fietsverhuurcentrum oprichten, een kapel restaureren, een inspiratiedag organiseren rond rust en stilte, ...”

Een gebied bottom-up of van onderuit ontwikkelen dus. En vergeleken met de rest van Europa blijkt Vlaanderen heel vernieuwend te zijn. Dat komt onder meer doordat ons platteland zo versnipperd is, meent Jongeneelen. “Geïntegreerd werken is dan haast een must.” Ook Nederland en Duitsland zijn absolute voortrekkers in gebiedsontwikkeling; de gelijknissen in aanpak zijn opvallend. **Riena Tienkamp** van de Nederlandse Dienst Landelijk Gebied (DLG): “Samen een visie ontwikkelen is geen overdreven luxe in een complexe omgeving. We vragen steeds meer van het platteland: niet alleen landbouw en natuurbehoud, maar ook ontspanning, mobiliteit, bescherming tegen overstromingen, ... Dus gaat het erom meerdere uitdagingen in een gebied aan elkaar te koppelen. Een landbouwer die natuurbeheer erbij neemt bijvoorbeeld. Of agrarische herstructurering die leidt tot een meer rendabele bedrijfsvoering én winst voor de natuur. In de stadsregio Arnhem-Nijmegen maakt de verruiming van de rivier de Waal deel uit van een stedelijk recreatief gebiedsplan. Op een andere plaats krijgt duurzaam vervoer over het water een stimulans. Die synergie werkt versterkend.”

Blotevoetenpad

Afstemming, visievorming, de neuzen in dezelfde richting krijgen. Is dat dan niet vooral lastig en erg duur? Wel integendeel, meent Jongeneelen: “Aan het einde van de rit krijg je die inspanningen terug in dynamiek en draagvlak. Een duurzame basis moet het beheer van het gebied op lange termijn veiligstellen. Een gebied heeft ambassadeurs nodig, die het verhaal ook over tien of twintig jaar nog verkondigen. Maatschappelijke verankering helpt dus om de investeringen in een gebied langer te doen renderen.”

Investeren in verbindingen tussen mensen en gebieden rendeert ook op korte

termijn, weet **Ignace Schops**, directeur van het Regionaal Landschap Kempen en Maasland. Rond de natuurlijke rijkdom van de Hoge Kempen bracht hij een brede lokale burgerbeweging op gang. Met zijn ‘Reconnection Model’ zette Schops het eerste Belgische nationaal park internationaal op de kaart. Hij won er in 2006 zelfs de Goldman Prize mee. “De eekhoorn weet zelf niet half hoe belangrijk hij is. Het is de mens die waarde toekent aan biodiversiteit, aan authentieke landschappen. Door mensen opnieuw te verbinden met de natuurlijke rijkdom in hun streek, krijgen ze het zelf mee onder controle. Dat levert niet alleen de streek, maar ook henzelf heel wat op. Het blotevoetenpad in Zutendaal lokt jaarlijks 120.000 mensen. Die bezoeken de plaatselijke horeca, huren een fiets, blijven misschien overnachten. De opbrengsten van streekontwikkeling vloeien op die manier rechtstreeks terug naar het gebied en zijn bewoners.”

Change Nation

De cijfers geven Schops gelijk. Een recente studie toont aan dat de Hoge Kempen goed zijn voor 5100 arbeidsplaatsen in de regio. Dat gaat van personeel in verzorgingsinstellingen die precies daar liggen omwille van het groen, tot transport, landbouw en horeca. De omzet van bedrijven in aanverwante sectoren in de regio wordt op 191 miljoen euro per jaar geraamd.

“Regionale branding kan zelfs een antwoord bieden op de economische crisis”, zegt Schops. “Landen met veel open ruimte, zoals Griekenland, Kroatië of IJsland, zoeken naar nieuwe mechanismen om economische impulsen uit hun platteland te halen. Dit voorjaar stelden we het model Hoge Kempen voor op het Ierse ‘Change Nation’. Dat is een sociaal innovatieplatform dat oplossingen zoekt voor de grote uitdagingen van de toekomst.”

Tot diep in de stad

Wordt onze toekomst mee gemaakt op het platteland? “Het platteland is géén achtergronddecor”, weet **Hubert Gulinck** van de KU Leuven. “Het is een volwaardig onderdeel van het Vlaamse ‘stedenge-

west’. De grondgebonden diensten die het platteland levert, zijn van alle tijden. Bovendien is het buitengebied onze buffer voor de toekomst. Vruchtbare bodem, voedselzekerheid, de strijd tegen overstromingen en droogte: heel wat oplossingen zullen straks vooral van het platteland moeten komen. Een platteland dat zowel in de realiteit als in onze hoofden tot diep in de stad doordringt.”

Om die grote uitdagingen aan te kunnen, wordt gemeenschapszin volgens Gulinck opnieuw van kapitaal belang. “We denken nog te veel in functie van het individu. Maar om straks sterk te staan, hebben we zowel de grotere gehelen nodig, als de vele kleine netwerken. Ik pleit voor geïntegreerde gebiedsontwikkeling, maar ook voor een transitie in ons denken. Het collectieve verantwoordelijkheidsgevoel voor het platteland moet nog flink wat groeien”, besluit Gulinck.

“Ook structurele ingrepen zijn nodig”

Het is van belang dat het in een gebied niet alleen bij quick wins blijft. Om de omgevingskwaliteit van een gebied te versterken, zijn doorgaans ook meer structurele ingrepen nodig: natuurontwikkeling, integraal waterbeleid, een goed gestructureerde landbouw, recreatieve ontsluiting, ... Ook dat vergt een inzet van alle partners. Natuurinrichting, landinrichting en ruilverkaveling zijn instrumenten bij uitstek om samen, vanuit de buik van het gebied, de kwaliteiten van het platteland verder te ontwikkelen.

PRINSHEERLIJK PLATTELAND FLOREERT

De Merode is een royaal groen gebied rijk aan bossen, ruimte en rust op het kruispunt van Vlaams-Brabant, Antwerpen en Limburg. Het hele gebied werkt er mee aan de realisatie van een integraal ontwikkelingsplan. De de Merodedynamiek is intussen niet meer te stuiten.

Dit voorjaar waren Westerlo en omgeving in de ban van het openluchtspektakel 'de Merodes'.

Identikit de Merode

- Geel, Herselt, Laakdal, Scherpenheuvel-Zichem, Tessenderlo en Westerlo
- 30.000 hectare
- Integraal plan: goedgekeurd in maart 2007
- Nog tal van landbouwers actief in een lappendeken van bossen, weiland, akkers en dorpskernen
- 500 km wandelpaden, 120 km mountainbikeroutes, een prinselijke ruiterroute
- Demergothiek, abdijen, kerken en kapellen (Averbode, Tongerlo, Scherpenheuvel)
- Wagen hun comeback: nachtzwaluw en waterlobelia

Meer info: www.demerodeonline.be

“De Kempen trekken volk”

Jef Mertens is hoofd van het departement Recreatie, Sport en Toerisme van de provincie Antwerpen. Het grootste deel van het domein de Merode ligt in deze provincie.

Wat betekenen de bossen van de Merode voor het toerisme?

“De aantrekkingskracht van de Antwerpse Kempen reikt tot ver buiten de provincie. Actieve dertigers en veertigers, jonggepensioneerden, gezinnen met kinderen: ze komen hier allemaal de rust opzoeken. Door het crisisbesef groeit de populariteit van het Vlaamse platteland nog, zo toont recent onderzoek aan. Gebieden als de Merode zijn dus geen eendagsvlieg.”

Wat is er veranderd door het plattelandsproject?

“Een uitgestrekt domein met tal van functies is op de kaart gezet. De gemeenten, de bewoners en de plaatselijke organisaties kunnen de dynamiek van hun streek mee ontwikkelen. De Merode heeft veel potenties. Omdat ze passen in een gemeenschappelijk toekomstperspectief, worden ze nu veel sterker ontwikkeld.”

“Ons karakter blijft gerespecteerd”

Jos Wouters is sinds 2006 abt van de abdij van Averbode. Het binnenplein van de abdij wordt straks volledig gerenoveerd, mét spiegelvijver.

Hoe kijkt u naar de dynamiek rond de Merode?

“Dit is de streek van Nete en Demer, het land van Willem Elsschot en ‘de Witte’. Die identiteit wordt nu extra in de verf gezet. Het toeristische aanbod wordt meer gebundeld; de streek krijgt nog meer uitstraling.”

Hoe bewaart de abdij haar eigenheid?

“Sinds 1130 is de abdij in dit gebied gevestigd. Onze historische binding met het gebied is dus heel bijzonder. We vinden dat het domein moet worden ingericht met respect voor het karakter van de abdij. Maar een verdedigende houding is in dat proces helemaal niet nodig. Het behoud van het religieuze erfgoed is namelijk een van de uitgangspunten van het project. We werken allemaal aan hetzelfde doel: een beter de Merode.”

“Eén plus één is drie”

Greet D'hooge baat op de rand van de Merode en het Hageland het *bed and breakfast* De Meren uit. Het B&B is een van de onthaalpoorten tot het gebied.

Blij met het plattelandsproject?

“Jazeker, want de netwerking is veel gemakkelijker geworden. Tijdens de netwerkcafés leg ik nieuwe contacten. Ik ken nu het Flierefluiterbier en het Klompenmuseum, waar ik vroeger nog nooit van gehoord had. Zo kwam ik ook in contact met paardenboerderij De Poedertoren en afspanning Den Eik. Nu bieden we samen een streekarrangement aan.”

Wat is jullie rol als onthaalpunt?

“Wij zijn ambassadeur van het gebied. We promoten het bij onze gasten en zetten het merk de Merode mee op de kaart. Het Openluchtspektakel bracht dit voorjaar 12.000 toeschouwers op de been: op zulke momenten merk je dat het streekgevoel echt begint te leven. En ik denk dat we nog maar aan het begin staan.”

VISKWEEK, WANDELTOERISME EN WATERVEILIGHEID IN ÉÉN GEBIED

Meer dan 1000 vijvers telt De Wijers, een uitgestrekt vijvergebied op een steenworp van Hasselt en Genk. Dat Limburgse Scandinavië vormt de kraamkamer voor zeldzame dier- en plantensoorten en herbergt tegelijk toeristische attracties zoals Bokrijk, Kelchterhoef en Hengelhoef. Zeventien partners maken zich sterk voor de duurzame ontwikkeling van het gebied.

“Meer toeristen en tóch meer roerdompen”

Ilse Ideler is directeur van het Regionaal Landschap Lage Kempen. Het regionaal landschap stond mee aan de wieg van De Wijers en zetelt in de stuurgroep van het plattelandsproject De Wijers.

Wat is de sterkte van het project?

“Ik denk dat de ‘drive’ van de partners vooral komt vanuit trots en verbondenheid met de streek. Naast de vijvers en talloze beken zijn er parkgebieden van bijna 1000 jaar oud, kasteeldomeinen, heide, bossen en dat allemaal in het regionaal stedelijk gebied Hasselt-Genk. Naast de visievorming is er ook al heel wat tastbaars gerealiseerd. En dat is nodig om als ‘cement’ de stenen bij elkaar te houden.”

Hoe ziet De Wijers er in 2030 uit?

“In 2030 tellen we maar liefst 2000 vijvers in De Wijers, historische en nieuwe. De vijverclusters zijn met elkaar verbonden door groen-blauwe verbindingen. De otter maakt hier dankbaar gebruik van. Je komt de vijvers en beken overal tegen en iedereen kan van thuis of vanop kantoor naar de vijvers wandelen of fietsen. Kinderen die hier opgroeien kennen allemaal de typische roerdomp-roep. In de grote speelvijvers zwemmen ze ‘s zomers tussen de boomkijkers en andere amfibieën en vanuit hun roei-

bootjes vangen ze geregeld voortjes. In het najaar, op de jaarlijkse Dag van de Wijers, vinden traditioneel de buurtbarbecues plaats met gegrilde karper als culinair hoogtepunt.”

“Groene gebieden aan elkaar linken”

Rik Libot is natuurambtenaar bij de stad Genk en ziet veel heil in verbindingen tussen gebieden. Genk is eigenaar van ongeveer 150 hectare vijvergebied.

Limburg heeft al een fietsroutenetwerk; krijgt het er nu ook een wandelweb bij?

“Daar heeft het gebied alleszins alle troeven voor. En als we erin slagen verbindingen te leggen met andere groene gebieden in de regio, nemen de wandelmogelijkheden nog toe. Genk heeft nu al vijf Groene Haltewandelingen, die wandelen combineren met openbaar vervoer.”

Zijn viskweek en biodiversiteit te verzoenen?

“De viskweek willen we nieuw leven inblazen naar het voorbeeld van Franse nationale parken, waar bepaalde soorten riviervissen een gastronomische specialiteit zijn. Tegelijk willen we de zeldzame leefplekken en soorten beschermen. Kwaliteitsvolle natuur is een voorwaarde voor gezonde vis. De twee kunnen dus perfect hand in hand gaan.”

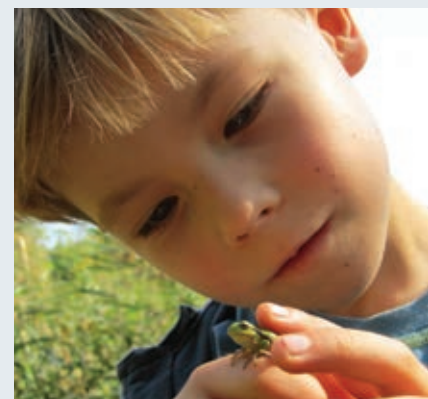
Identikit De Wijers

- Diepenbeek, Genk, Hasselt, Heusden-Zolder, Houthalen-Helchteren, Lummen en Zonhoven
- Start plattelandsproject: 12 februari 2010, na een participatief workshop-traject van twee jaar met zo'n 200 betrokkenen maakten de partners de vier grote uitdagingen bekend op 25 mei 2012
- De vier uitdagingen: het verleden begrijpen als basis voor toekomstige ontwikkelingen, het blauwgroene netwerk versterken, schaarse ruimte slim benutten, evolueren naar een duurzame en welvarende regio
- Land van duizend-en-één vijvers, 700 hectare vijvers en riet
- Kerngebied is onderdeel van Natura 2000. Het Europese project 3watEr, een unieke samenwerking tussen publieke en private landeigenaars, investeert hier 2,7 miljoen euro in natuurontwikkeling
- Tijdens de Dag van de Wijers op 30 september 2012 houdt het vijvergebied open huis. Iedereen welkom!

Meer info: www.dewijers.be

Heeft het project je al verrast?

“Gewone mensen kunnen voorstellen aanbrengen tijdens de workshops. Zo krijgen ook kleine initiatieven een voedingsbodemp. Iemand opperde bijvoorbeeld het idee om de kwaliteit van verwaarloosde campings op te krikken.”

De roerdomp en deze boomkikker zijn de belangrijkste doelsoorten in het Europese project 3watEr.

RIVIERNATUUR EN RECREATIE IN BALANS

Acht gemeenten en de provincie Oost-Vlaanderen werken samen aan een beter rivierenland rond Schelde en Leie. De VLM coördineert het project en brengt de partners samen. Een programma rond trage wegen is een van de speerpunten.

“Vrijwilligers brachten trage wegen in kaart”

Koen Houthoofd is voorzitter van Natuurpunt Deinze plus. De vereniging ijvert sinds jaren voor een geolied tragewegennetwerk in de regio.

ledereen die wilde, kon helpen om de trage wegen op het grondgebied van Deinze te inventariseren. Hoe dan wel?

“De stad Deinze deed een beroep op de streekkennis en het enthousiasme van alle inwoners. In elk deelgebied werden vrijwilligers gezocht om mee een inventaris op te maken. Ook verenigingen die in contact komen met trage wegen, zoals Pasar, de Landelijke Gilden, wandelclubs, sport- en natuurverenigingen, werden uitgenodigd.”

Natuurpunt kocht ook zelf een terrein aan?

“Inderdaad, dat deden we om de historische ‘Zeveren Planke’ in ere te herstellen. De schoolkinderen van het gehucht Zeveren kunnen via de gerenoveerde brug straks opnieuw veilig naar Deinze fietsen.”

“Buurtspeelpleintjes in een nieuw kleedje”

Danny Claeys is burgemeester van Nazareth. De gemeente kreeg financiële steun om haar buurtspeelpleintjes en kapellen te herwaarderen.

Waarom buurtspeelpleintjes?

“Binnen de gemeente liggen her en der nogal wat speelpleintjes verspreid.

Maar die konden best een opfrisbeurt gebruiken. De voorzieningen waren ook niet altijd afgestemd op de behoeften van de buurt. Op het speelplein Sterrenbos plaatsten we bijvoorbeeld een nieuw klautertuig en een schommel. Dat soort groene oases willen we koesteren, want onze gemeente telt nogal wat kinderen en jongeren.”

Hoe helpt het plattelandsproject?

“Dat er in deze regio een eerste aanzet is gegeven tot een intergemeentelijke samenwerking. In de streek bestond die

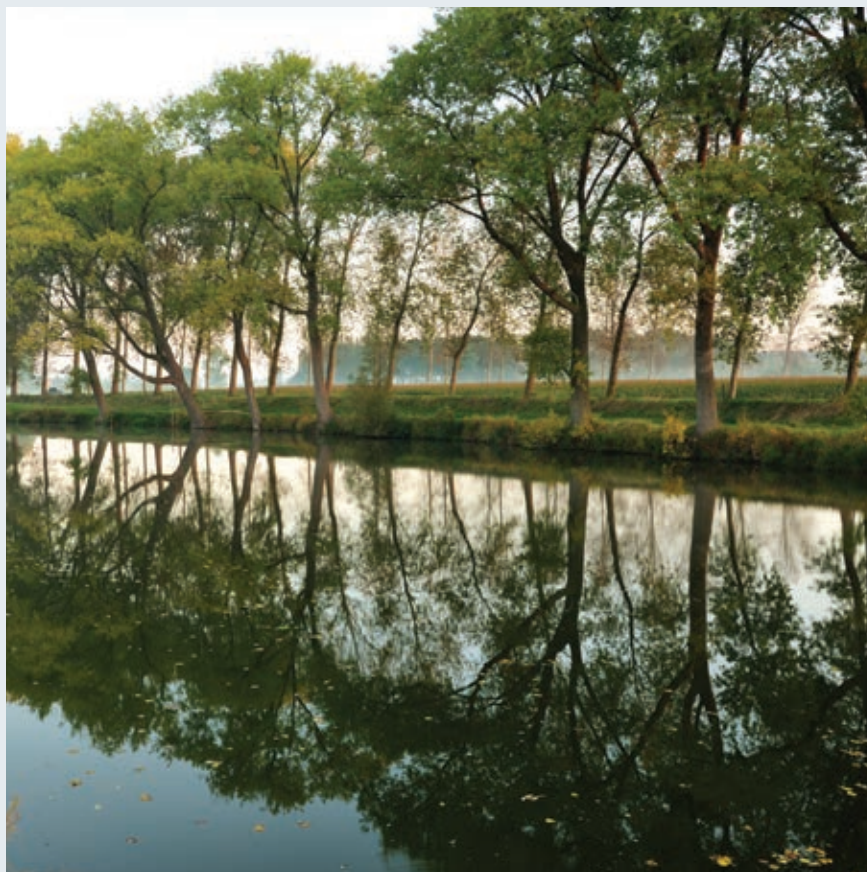
Identikit Schelde – Leie

- De Pinte, Deinze, Nazareth, Sint-Martens-Latem, Gavere, Kruishoutem, Zingem en Zulte
- Ondertekening charter: 19 maart 2009
- Gemeenten, verenigingen en lokale ondernemers kregen samen 130.000 euro aan Vlaamse middelen voor kortetermijnprojecten
- Deel van het Europese project Balance: Nederland, Vlaanderen en het Verenigd Koninkrijk zoeken naar een evenwicht tussen natuurontwikkeling en recreatie in randstedelijk gebied

Meer info: www.vlm.be
(rubriek Projecten)

traditie niet. En samenwerking tussen gemeenten is uiteraard nodig om het platteland te ontwikkelen.”

Oude Leiemeander in Deinze

BETER WONEN EN LEVEN RONDONOM BRUGGE

Een totaalproject krijkt de kwaliteit van het multifunctionele plattelandsgedebied rondom Brugge op. De hoofdingrediënten: een kersvers landschapspark, een nieuwe fietsgordel langs de mooiste plekjes in de stadsrand, landschapsmaatregelen om harde weginfrastructuur in te kleden, en impulsen voor landbouw en plattelandseconomie.

“Groene long van Brugge ontwikkelen”

Pauwel Bogaert coördineert het Regionaal Landschap Houtland, dat zorg draagt voor de natuur en het landschap van de regio ten zuiden van Brugge.

Eind vorig jaar werd het Landschapspark Bulskampveld boven de doopvont gehouden. De start van een regionale ontwikkeling?

“Het Landschapspark Bulskampveld is een historische, culturele en landschappelijke eenheid. Samen met de vijf gemeenten, de twee provincies, de Vlaamse Landmaatschappij, het Agentschap voor Natuur en Bos, Westtoer, Toerisme Oost-Vlaanderen, Natuurpunt en het Regionaal Landschap Houtland, gaan we deze groene long van Brugge verder ontwikkelen en beter op de toeristische kaart zetten. Vanuit het Regionaal Landschap werken we vooral aan de kwaliteit van het typische landschap van de streek. Denk maar aan de dreven in dambordpatroon en de vele kasteelparken.”

Kunnen ook landbouwers helpen?

“Houtland is de meest bosrijke streek van West- en Oost-Vlaanderen. Nogal wat akkers palen aan bos. Die plotse overgangen zijn oninteressant voor vlinders en andere soorten. We testen momenteel samen met landbouwers uit of bloemenrijke bosranden hier verandering in kunnen brengen.”

www.rlhoutland.be
www.brugseommeland.be

“Infrastructuur met respect voor dorp”

Luc Maes is program manager bij Infrabel, dat momenteel het spoorwagennet tussen Gent en Zeebrugge uitbreidt en moderniseert. Die werken passen in de ontsluiting van de haven van Zeebrugge.

Hoe komt een spoorwegbeheerder in een plattelandproject terecht?

“Infrabel wil zijn werkzaamheden in lijn met de samenleving uitvoeren. Een spoorweg heeft uiteraard een invloed op het landschap. Maar Infrabel zal, indien mogelijk, altijd maatregelen treffen om de impact ervan voor mens en omgeving zoveel mogelijk te verzachten. De Vlaamse Bouwmeester heeft ons trouwens geadviseerd om de spoorlijn tussen Gent en Zeebrugge in de omgeving in te bedden. Via het plattelandproject worden onze werken nu ingepast in een groter geheel.”

Milderende maatregelen: wat betekent dat concreet?

“De aanleg van een nieuwe aankomst- en vertrekbundel in Zeebrugge vergt ingrijpende werken in de omgeving van het dorp Zwankendamme. Een groene bufferberm perk de geluidshinder in het dorp in. Naast de berm komt er bovendien een breed en goed verlicht fietspad. Zwakke weggebruikers en/of treinreizigers kunnen zo vanuit Zwankendamme veilig tot aan de stopplaats Lissewege raken.”

www.zeebruggeopen.be

Identikit Brugse Veldzone

- Aalter, Beernem, Brugge, Damme, Jabbeke, Knokke-Heist, Oostkamp, Ruiselede, Torhout, Wingene, Zedelgem en Zuienkerke
- Planprogramma: goedgekeurd op 14 september 2007
- Vier inrichtingsprojecten: Randstedelijk gebied Brugge, Mobiliteitsas Gent-Brugge - Zeebrugge, Veldgebied Jabbeke-Wingene, Bulskampveld
- Landbouw, bedrijvigheid, natuur en recreatie in één gebied
- Op de eindconferentie ‘Green Growth: New Shoots’ werden dit voorjaar de resultaten van de Europese projecten VALUE en Making Places Profitable 4 gepresenteerd. Centraal thema: hoe draagt een groene omgeving bij tot de aantrekkingskracht van een stad? De Brugse rand was een van de bestudeerde gebieden.

www.greengrowthnewshoots.com

- De gratis seizoensfietsroute Groene Gordel Brugge met een heel mooie prijzenpot, geschonken door de betrokken gemeenten, is beschikbaar in de kantoren voor toerisme of kan je downloaden via

www.groenegordelbrugge.be

Meer info: www.vlm.be (rubriek Projecten)

Het provinciedomein Lippensgoed-Bulskampveld in Beernem

HOE BEHOUDT EEN GROOTSTAD HAAR GROENE RAND?

In de dichtbevolkte en bebouwde Vlaamse Rand rond Brussel staat de open ruimte onder grote druk. Dit voorjaar werd het startschot gegeven voor een omvattend plan om de omgevingskwaliteit in de rand te ontwikkelen. Mobiliteit - hoe kan het anders - is een van de hete hangijzers.

“Nieuwe fietspaden in Zaventem”

Julien Dekeyser is gedeputeerde voor Ruimtelijke ordening en Mobiliteit van de provincie Vlaams-Brabant. Het provinciebestuur financiert op verschillende plaatsen in de Vlaamse Rand nieuwe fietspaden.

De Vlaamse Rand wordt geplaagd door files en sluipverkeer. Kunnen betere fietspaden dat probleem oplossen?

“Studies wijzen uit dat 72% van alle verplaatsingen in de Vlaamse Rand en in Brussel korter is dan 15 kilometer. Maar liefst 50% van die verplaatsingen bedraagt minder dan 5 kilometer. Dat is een afstand die gemakkelijk te fietsen is. Méér gefietste kilometers zouden het mobiliteitsprobleem in de gemeenten rondom Brussel flink kunnen verlichten.”

Hoe passen nieuwe fietsverbindingen in de visie voor de Vlaamse Rand?

“Die visie gaat over omgevingskwaliteit, leefbaarheid en het behoud van de schaarse open ruimte. Betere fiets- en wandelinfrastructuur sluiten hier naadloos bij aan. In de complexe regio rond Brussel is de aanleg van nieuwe fietspaden niet evident. Bovendien stoppen goede fietsverbindingen niet aan de grens van een gemeente of gewest. Afstemming en overleg zijn hier dus superbelangrijk.”

Is Brussel intussen al beter bereikbaar met de fiets?

“Inderdaad, dit voorjaar werden in Zaventem zes nieuwe fietspaden aangelegd, die de fietsaansluiting met Brussel verbeteren. Enkele van die nieuwe fietspaden sluiten zelfs aan op routes van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Een ander voorbeeld is de langeafstandsroute van Opwijk, door Merchtem en Asse tot in Brussel. Die past in de inrichting van een nieuw landschapspark in Zellik door de VLM. De komende jaren worden ook de andere gemeenten aangepakt.”

“Sluipverkeer vermijden”

Boudewijn Baudru is oprichter van de Fietsersbond in Zaventem. Die pleit voor meer en betere fietsverbindingen naar Brussel.

Tevreden met de nieuwe fietspaden?

“Vast en zeker. De nieuwe fietspaden zijn belangrijke schakels in de verbinding tussen de deelgemeenten van Zaventem en uiteraard ook de verbinding naar Brussel. De paden in de holle wegen zijn ook nog eens zo aangelegd dat er in principe geen sluipverkeer kan rijden. Tijdens de piekuren maken schoolkinderen en volwassenen er dankbaar gebruik van. En ook de recreanten hebben de nieuwe routes al ontdekt. Maar dat is nog maar het begin, want een globaal fietsnetwerk in Zaventem is er nog niet. Er is nog een lange weg af te leggen om van de hele Vlaamse Rand een fietsparadijs te maken.”

Identikit Vlaamse Rand

- Asse, Beersel, Dilbeek, Drogenbos, Grimbergen, Hoeilaart, Kraainem, Linkebeek, Machelen, Meise, Merchtem, Overijse, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Leeuw, Tervuren, Vilvoorde, Wemmel, Wezembeek-Oppem en Zaventem
- Startnota voor opmaak planprogramma: februari 2012
- In de maak: groenblauwe verbindingen, landbouw die helpt met landschapsbeheer, links voor zachte weggebruikers tussen de twee gewesten, groene stapstenen naar de hoofdstad, herstel van Zenne en Woluwe, verbetering van de woonkwaliteit, het Zoniënwoud als stadsrandbos, en zo veel meer.
- Om landbouwbedrijven nauwer te betrekken bij de leefbaarheid in de Vlaamse Rand werkt de VLM mee in twee Europese projecten: GIFT-T en Rural Alliances.
www.rural-alliances.eu
- Streekproducten: witloof, tafeldruif, ...

Meer info: www.vlm.be

Fietsers in de omgeving van Lennik

OP TENTENKAMP BIJ DE BOER

Elke zomer trekken zo'n 250.000 jongeren in ons land op zomerkamp. Jeugdgroepen halen hun hartje op in de natuur en landbouwers die kampeergrond verhuren, verdienen er wat aan. En als iedereen wat water bij de wijn doet, blijkt het met de overlast in het dorp allemaal wel mee te vallen.

Kamperen: waar mag en kan het?

Mag je op elk stuk weide kamperen? Ja, de wet is daar soepel in. Het zogenaamde Logiesdecreet bepaalt dat eigenaars hun kampeerterrain maximaal 75 kalenderdagen per jaar zonder vergunning kunnen verhuren aan georganiseerde groepen. Daarnaast bepaalt het decreet op de ruimtelijke ordening dat kamperen als recreatief medegebruik toegestaan is in alle bestemmingszones, tenminste voor zover dat de bestemming niet in het gedrang brengt. Anders gezegd: landbouwgrond moet wel landbouwgrond blijven, vandaar de tijdlimiet. Voorts is er geen stedenbouwkundige vergunning nodig om tot 90 dagen per jaar tenten op een terrein te plaatsen. De eigenaar van de grond moet de gemeente wel melden dat er op zijn weide gekampeerd wordt. Hij moet zich ook schikken naar het gemeentelijke politiereglement (als dat van toepassing is).

Uit de brochure 'Kom uit je tent'
www.opkamp.be

Trend en toerisme beginnen niet toevallig allebei met een 't'. De Arabische Lente, de nucleaire ramp in Japan of gewoon maar het slechte weer in ons land drukken in het voorjaar een stempel op ons vakantiegedrag. Maar in het jeugdtoerisme staat de 't' vooral voor traditie, weet **Lieven Casteels** van de Katholieke Landelijke Jeugd (KLJ). "De Vlaamse jongeren gaan al jaar en dag op kamp in eigen land. Wie vorig jaar voor zes of tien dagen ging kamperen, zal dat ook dit jaar doen. Vanuit de buik zie ik maar één nieuwere trend en dat is dat men iets meer naar Nederland, Frankrijk of Duitsland trekt, zelfs naar Spanje of Kroatië."

Bijverdienste zonder rompslomp

Vlaanderen telt een honderdtal weidegronden voor tentenkampen. De helft ligt in de provincie Limburg. "Honderd gronden lijkt niet zo veel", zegt **Frederik Vercammen** van het Centrum voor Jeugdtoerisme (CJT). "Maar het volstaat. Vergeet niet dat drie kwart van de kam-

peerders naar Wallonië trekt. De drukste kampeerperiode is zoals vanouds half juli – half augustus. Dan moeten jeugdgroepen er snel genoeg bij zijn."

Voor Vlaamse landbouwers is gronden voor tentenkampen verhuren een bijverdienste zonder veel rompslomp. Bovendien brengt het wat leven in de brouwerij. Veeboer **Andy Verdonck** uit het West-Vlaamse Oedelem zag het dan ook best zitten toen zijn gemeente een oproep deed. "Ik heb mijn weidegrond vooral voor en na de zomermaanden nodig. Tussendoor kan ik 3.000 tot 15.000 vierkante meter verhuren. Vorig jaar kwamen er vier groepen op af. Voor dit jaar zijn er ook al boekingen."

Koeien melken

Het landbouwerf van Andy Verdonck ligt dicht bij de recreatieve bossen van Ryckvelde. Vijf kilometer verder, in Brugge-Sint-Kruis, is er een zwembad. "Bomen en water, dat vragen de jeugdgroeperingen altijd", weet hij. "Bij mij mogen ze soms ook de koeien mee binnendrijven, een koe melken, een kalfje geboren zien worden ... Als landbouwer kun je niet echt met vakantie. Op die manier trekken we de vakantiesfeer toch een beetje naar ons toe en dat geeft voldoening. Zeker als je kinderen ziet schrikken die nog nooit een koe van dichtbij hebben gezien: hoe groot zo'n beest wel is en hoe makkelijk de melk er wel uitkomt ..."

Als landbouwer kun je niet echt met vakantie. Op die manier trekken we de vakantiesfeer toch een beetje naar ons toe en dat geeft voldoening. ”

Verboden bossen

Of kamperen voor kinderen en jongeren meer is dan leven in de natuur? “Een andere, soberder manier van samenleven ook, ver weg van de gewone drukte”, antwoordt Lieven Casteels. “Het gevoel vrij te kunnen leven in het groen. En op de boerderij kunnen jeugdgroepen vaak goedkoop hoeveproducten kopen.”

Toch is het vooral in Vlaanderen niet evident meer om voldoende afgelegen kampeerruimte te vinden. Frederik Vercammen: “Onze regio is volgebouwd. Bovendien mag je met een troep kinderen niet zomaar elk bos of natuurgebied betreden.”

De kranten maken er soms weleens lawaai over, maar veel klachten over kampeersders krijgen ze bij het CJT of de KLJ niet. Vercammen: “Jaarlijks strijken meer dan tweeduizend jeugdbewegingen op talloze plaatsen in Vlaanderen, Wallonië en het buitenland neer. Daar staan slechts enkele tientallen klachten tegenover. Die gaan over lawaaioverlast, de elektriciteitsrekening, schade aan gebouw of materiaal, de schoonmaak. Hier geldt: goede afspraken maken goede vrienden. Communiceren is de boodschap. En gezond verstand. Neem nu geluidsoverlast: een jeugdgroep heeft een muziekinstallatie mee en zet de luidsprekers richting dorp. Waarom ze geen 180 graden keren?”

Boze buurman

Maar toch. Als een dorpje van 300 inwoners er in de zomer 1500 kinderen en jongeren bij krijgt, is overlast een reëel risico. Casteels kiest voor preventie. “De jongste jaren vragen we onze KLJ'ers om vooral de ruiltochten, tweedaagsen en deur-aan-deuropdrachten te beperken. In onze jaarlijkse ‘kampzending’ informeren en sensibiliseren we de KLJ'ers: hoe leef je samen met je burens? Vorig jaar hebben we samen met de andere jeugdbewegingen een campagne op poten gezet. De website respectokamp.be geeft leiders van jeugdbewegingen en gemeenten *tips & tricks*.”

Sanctie

Als organisatoren van zomerkampen om één reden grijze haren krijgen, dan is het wel om de toegenomen reglementering. “Die is zo uitgebreid geworden dat geen kat er zijn jongen nog in terugvindt”, knikt Lieven Casteels. “Dat gaat over alles: hygiëne, veiligheid, voedsel, vuur maken, avond- en nachtregrime, zwemmen in rivieren, de toegankelijkheid van bossen. Je hebt de regelgeving van de Vlaamse overheid, de gemeente, de lokale politie ... Die is niet altijd opgesteld met tentenkampen in het achterhoofd. De reglementering over brandveiligheid is soms letterlijk die van grote evenementen. En ja, dan maken jongeren ongewild foutjes en valt er plots

een administratieve boete in de brievenbus. Wij ijveren daarom voor een afgestemde en eenvoudigere reglementering.”

Modelcontract

Toch maken niet alle gemeenten jeugdgroeperingen het leven zuur met papierwerk. En voor landbouwers valt de reglementering zeker mee. “Als je je grond voor maximaal 90 dagen per jaar verhuurt, hoef je niet met zoveel regels en wetten rekening te houden”, weet Frederik Vercammen. Andy Verdonck heeft bovendien het geluk dat zijn gemeente de administratieve last sterk heeft vereenvoudigd, zo vertelt jeugdconsulent **Sylvia Vandaele** uit Beernem: “We hebben twee infobrochures gemaakt: een voor landbouwers en een voor jeugdgroepen. Ze bevatten alle praktische informatie en vatten de voornaamste reglementen samen.” Verdonck knikt. “De gemeente bezorgt me een modelcontract. De groep tekent en krijgt een huishoudelijk reglement. Maar het blijft een kwestie van organisatie: ik werk standaard met één aanspreekpersoon per groep, dan heb je nooit misverstanden.”

PLATTELANDSFONDS IN DE STEIGERS

Het landschap onderhouden, dorpskernen inrichten, fietspaden aanleggen: een plattelandsgemeente runnen kost veel geld. Gemeenten met weinig financiële armslag kunnen binnenkort rekenen op steun uit het Plattelandsfonds. Op voorstel van minister-president Kris Peeters gaf de Vlaamse regering onlangs groen licht.

Mijnheer de minister-president, waarom is een Plattelandsfonds nodig?

Kris Peeters: "Plattelandsgemeenten zien hun takenpakket almaar toenemen. Een plattelandsgemeente moet niet alleen de open ruimte onderhouden, maar wordt ook verondersteld ze zo in te richten dat wandelaars, fietsers, mountainbikers, ruiters, landbouwers, dorpsbewoners, ... er gebruik van kunnen maken. In verhouding zijn de middelen van plattelandsgemeenten beperkt. Zeker als ze uitgestrekt zijn en weinig inwoners tellen. Door hun lage inwonersaantal en geringe economische activiteiten komt die klasse van gemeenten er fiscaal gezien bekaaid vanaf. Het Plattelandsfonds moet de groeiende kloof tussen taken en middelen een stukje dichten."

Eén pot geld verdelen over honderden plattelandsgemeenten: is dat niet vragen om getouwtrek?

"In de eerste plaats is het geld bedoeld voor de gemeenten die er de grootste behoefte aan hebben. We hebben aan de Vlaamse universiteiten gevraagd om een eerlijke en hanteerbare verdeelsleutel uit te werken. Zij analyseerden de bevolkingsdichtheid en de bebouwingsgraad van de Vlaamse gemeenten. Dat bracht ons tot een groep van vijftig gemeenten met een uitgesproken plattelandskarakter (*lage bevolkingsdichtheid, geringe bebouwingsgraad, nvdr*). Die gemeenten zijn vervolgens gerangschikt volgens hun fiscale armoede. Gemeenten met weinig inwoners en lage inkomsten uit personenbelasting en onroerende voorheffing komen het eerst in aanmerking voor steun."

Op hoeveel geld kunnen die gemeenten rekenen?

"Dat hangt af van hun trekkingsrecht. Hoe omvangrijker het verharde wegennet, hoe meer middelen een gemeente kan krijgen. Die parameter is immers een goede graadmeter voor de bestuurlijke opdracht van een gemeente. Het bedrag per gemeente is geplafonneerd op 250.000 euro. De fiscaal armste gemeenten kunnen een bonus krijgen."

Welke projecten wil de Vlaamse overheid ondersteunen?

"We hebben tien thema's uitgekozen die garant staan voor de ontwikkeling van het Vlaamse platteland: de open ruimte behouden, het wegennet verbeteren, landbouwers of andere plattelandsondernemers ondersteunen, aandacht hebben voor kwetsbare groepen, ... De gemeenten zijn vrij om te kiezen in welke thema's ze investeren. Om hun trekkingsrecht te kunnen uitoefenen moeten ze jaarlijks wel een projectfiche indienen bij de VLM. De VLM beoordeelt of de projecten passen binnen de doelstellingen van het plattelandsbeleid."

Wanneer is het Plattelandsfonds operationeel?

"Het Plattelandsfonds treedt in 2013 in werking. Hoeveel geld we zullen kunnen verdelen, maakt deel uit van de begrotingsbesprekingen voor het komende jaar. Voor de gemeenten komt het fonds op een goed moment. Aan het begin van een nieuwe legislatuur komt een extra steuntje in de rug goed van pas."

De Vlaamse regering keurde op 25 mei het voorontwerp van het decreet Plattelandsfonds goed. Het ontwerp wordt voor advies voorgelegd aan de Vlaamse adviesraden. Daarna volgt de parlementaire bespreking.

“Eindelijk krijgt de Westhoek de erkenning voor de essentiële functies die door plattelandsregio's worden opgenomen en wordt de rol van gemeenten-gewaardeerd. Want het platteland vervult óók een centrumfunctie. Het platteland is zoals een eigen tuin: het kost geld om het te onderhouden en verfraaien. Het voorontwerp van decreet is een goede aanzet. Wij hopen op uitbreiding naar een meer structurele financiering.”

Bernard Heens (burgemeester van Heuvelland en voorzitter van Westhoekoverleg)

“Onze streek is een trekpleister voor rustzoekers en daar zijn we heel blij mee. Maar we moeten al die mensen wel op een degelijke manier kunnen ontvangen. Ons gemeentebudget bedraagt zo'n 10 miljoen euro. De steun uit het Plattelandsfonds scheelt dus echt wel een slok op de borrel. Het fonds is een mooie aanvulling op de Europese steun, die vooral op innovatie gericht is. Goede fietspaden, aantrekkelijke wandelroutes, picknickplaatsen en zovoort zijn niet vernieuwend, maar wel noodzakelijk. Met dit fonds toont Vlaanderen dat het fier is op zijn steden, maar ook de functies van het platteland naar waarde schat.”

Michel Doomst (burgemeester van Gooik)

DE GOUDEN DRIVE

vrouwelijk
talent
op het platteland

NAAM
MARJAN DENIE
LEEFTIJD
41 jaar
DIPLOMA
Goudsmid
JOB
Boomteler
BEDRIJF
**Boomkwekerij
Hoebenschot bvba**
HOBBY'S
**Piano, kajak, imkerij,
een handje toesteken
waar het kan**

VAN BOOMTELER MARJAN

Ze is goudsmid, speelt piano, vangt zwalpende jongeren op en vaart met de kajak. Maar het is als boomteler dat ze de prijs ‘Vrouwelijk talent op het platteland’ voor innovatie kreeg. “Ik kweek planten en verkoop ze”, zegt Marjan Denie (41). “Maar vooral wil ik mensen doen dromen.”

“Met een juwelier als vader en een opleiding tot goudsmid leek mijn levenspad gebeiteld. De liefde besliste er anders over. Mijn man Geert is tuinarchitect. Toen ik hem leerde kennen, had hij net een tuinaanlegbedrijf met vijftien medewerkers overgenomen. Hij kwam handen te kort en mijn hulp was meer dan welkom. Niet veel later legde de aankoop van een partij buxusstruiken de kiem voor mijn eigen boomkwekerij, Hoebenschot bvba. Ik schoolde me om tot boomteler, een groeiproces dat met vallen en opstaan verliep. Voor mijn eerste teelt heb ik vooral leergeld betaald. Ik had een perceel vol snelgroeïende laurier geplant. Maar als beginnende boomkweker raakte ik die niet kwijt. Met pijn in het hart heb ik na het seizoen alles door de hakselaar moeten halen. Vanaf dan ben ik me gaan toeleggen op grote haag- en vormplanten als buxus, taxus en hulst. De concurrentie is minder moordend en ook de prijzen liggen hoger. Daarnaast kweek ik solitaire struiken, bijenplanten en oude fruitsoorten: zo staan er meer dan honderd appelsorten in de kwekerij.”

Spijbelaars

“Met planten kweken en verkopen alleen is voor mij de kous niet af. Via een buurvrouw kwam ik in contact met De Mast, een school voor buitengewoon onderwijs in Kasterlee. Sindsdien komen

leerlingen met een autismespectrumstoornis hier elke week kleine, eenvoudige taken uitvoeren. Zo brengen ze hun dag nuttig door in de natuur en proeven ze van het gewone arbeidsysteem. Twee jaar geleden kreeg ik de vraag om Time-out-jongeren te begeleiden: van adolescenten die een heel jaar gespijeld hebben tot volwassenen met een burn-out. Ze draaien een tijdje mee in het bedrijf, om zo hun leven opnieuw op het juiste spoor te krijgen. Het eerste jaar was niet gemakkelijk. Een jongen van zeventien die het op school te bont had gemaakt, is hier acht maanden gebleven. Dat was een heel intense periode. Maar de dankbaarheid van ouders, leraren en uiteindelijk ook de jongere zelf geeft me enorm veel voldoening en de energie om dat te blijven doen.”

Sierteeltmobiel

“Mijn drive bracht me tot in het bestuur van de Boomtelersfederatie Noord-België. Ik ben er verantwoordelijk voor onderwijs en verzorg de contacten met de tuinbouwscholen. We merken dat de afstand tussen het onderwijs en de praktijk steeds groter wordt. Leerlingen uit de tuinbouwscholen kennen slechts een beperkt aantal plantensoorten. Daardoor benaderen ze de sector te eng en dat is nefast voor de biodiversiteit. Met het prijzengeld van ‘Vrouwelijk talent op het platteland’ wil ik een sierteeltmobiel en een interactieve website ontwikkelen. Op die manier moeten de kennis en de ervaring vanuit de boomtelers beter doorstromen naar tuinbouwscholen, tuinaanemers en geïnteresseerde burgers.”

Durf te dromen!

“Ik hecht belang aan mensen, niet aan materiële zaken. Ik vind dat iedere mens de maatschappelijke verplichting heeft om goed te doen voor anderen en voor het milieu. Het is al te gemakkelijk om hardop te staan roepen dat niemand nog

iets van de natuur en van tuinieren kent. Doe er dan iets aan, denk ik dan! Durf verder te denken dan je neus lang is! Durf te dromen! Op de vergadering van de Boomtelersfederatie hadden we het gisteren over het maken van een sierteeltmobiel. De eerste vraag die iemand opwierp, was: ‘Wat gaat dat kosten?’ Denk daar nu niet aan, zei ik. Laat jezelf geen grenzen of beperkingen opleggen, dat doodt alle goede ideeën.”

Perfekte plant

“In alles wat ik doe, leg ik zo veel mogelijk respect voor het milieu aan de dag. Ik wil gaandeweg overstappen naar biologische bestrijdingsmiddelen, maar alle chemische sproeistoffen terugdringen doe je niet op een dag. Ik bemest de planten zo berekend mogelijk, dat is een begin. We sproeien niet elke twee weken, zoals in sommige boomkwekerijen, maar pas zodra een plaag de kop opsteekt. We kijken ook naar het tijdstip van besproeien. Dat moet op een moment gebeuren dat het maximale effect sorteert, en niet bijvoorbeeld als de bijen in de weer zijn. Ik ga bewust niet voor de perfecte plant.”

Saai

“Het heeft me enkele jaren gekost om mijn beroep als boomteler te waarderen. In het begin dacht ik: dit is zo saai, hoe kan ik mijn creativiteit hierin kwijt? Maar gaandeweg heb ik de kansen gegrepen én gecreëerd om die verbeeldingskracht op een andere manier in te vullen. Vandaag heb ik het gevoel dat ik een goed evenwicht heb gevonden tussen mijn bedrijf, mijn gezin met vijf kinderen en mijn maatschappelijke betrokkenheid. Al zal ik altijd wel onwillekeurig uitkijken naar nieuwe uitdagingen (*lacht*).”

Op de website www.hoebenschot.be kan je de RTV-reportage over de prijsuitreiking bekijken.

ZWART OP WIT: BEHEEROVEREENKOMSTEN HEBBEN EFFECT

Een op de zeven landbouwers heeft een beheerovereenkomst bij de VLM. Dat betekent dat ze extra aandacht hebben voor de natuur en het milieu op het platteland. Volgens nieuw onderzoek werkt dat ook écht. Dat blijkt uit een meting van het aantal nuttige insecten in grasranden langs akkers. Zelfs heel zeldzame kevers duiken weer op.

Minister van Leefmilieu Joke Schauvliege bij de voorstelling van de studieresultaten in Sint-Jan-in-Eremo: "Deze studie bevestigt dat beheerovereenkomsten een slimme investering zijn. Ecosysteemdiensten zijn zowel voor mens als natuur levensbelangrijk."

Een lieveheersbeestje verorbert een bladluis.

Sinds tien jaar kunnen landbouwers beheerovereenkomsten sluiten. Ze engageren zich daarmee om aandacht te schenken aan natuur en milieu bij het inrichten en runnen van hun bedrijf. Ze krijgen daar ook een vergoeding voor. Wat dat concreet inhoudt? Een landbouwer die akkers heeft langs kwetsbare waterlopen, kan bijvoorbeeld grasrijke perceelsranden aanleggen. Zo komen meststoffen en bestrijdingsmiddelen niet in het water terecht. Landbouwers in erosiegevoelige gebieden kunnen dan weer grasgangen of bufferstroken aanleggen die afspoelende bodemdeeltjes tegenhouden.

Of die ingrepen ook echt effect hebben? Dat werd tot nu toe slechts sporadisch onderzocht. Maar nu hebben Vlaamse wetenschappers dankzij het Europese Interreg IVa-project SOLABIO concreet aangetoond dat grasrijke stroken een hotspot kunnen zijn voor bodemfauna in het algemeen. En voor loopkevers in het bijzonder. Dat vertelt insecten-deskundige **Wouter Deconinck** van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN).

Rode Lijst

“We hebben de loopkeverpopulatie bestudeerd op een tiental akkers in Limburg en Vlaams-Brabant waarvoor een beheerovereenkomst werd gesloten. In de akkerranden bleken veel meer loopkeversoorten te huizen dan op de akkers zelf én dan in andere natuurlijke biotopen zoals bossen, duinen of bepaalde heidegebieden. In de akkerranden trof men ook verschillende erg kwetsbare soorten aan, die op de Vlaamse Rode Lijst van bedreigde soorten staan. Eén soort komt zelfs maar op vier andere plaatsen in Vlaanderen voor. Op de akkers zelf is de diversiteit een stuk minder, maar dat wordt ruimschoots gecompenseerd door de extreem hoge aantallen loopkevers die daar te vinden zijn. Vooral voor de landbouw nuttige bladluizeneters komen er massaal voor.

Sommige van die kevers eten soms op één dag hun eigen gewicht aan prooidieren. Ze helpen dus een stevigheid om bladluisplagen te bestrijden.”

Drukbezochte bloemenranden

Als bladluiseters zijn de loopkevers zeker niet alleen. Ook heel wat vliegende insecten zijn tuk op bladluizen: lieveheersbeestjes, larven van zweefvliegen, gaasvliegen, bloemenwantsen. Die vliegende insecten voelen zich dan weer bijzonder goed thuis in bloemenranden met een uitgekiende samenstelling, zo toont een proefproject bij landbouwers uit het Meetjesland en de West-Vlaamse Oudlandpolder aan. Onderzoekster **Femke Temmerman** van het onderzoeks- en voorlichtingscentrum Inagro: “Natuurlijke vijanden van de bladluizen hebben, zeker in het volwassen stadium, naast prooiën ook ander voedsel nodig, zoals suikers en eiwitten. Enkel dan kunnen ze goed vliegen, zich maximaal voortplanten, kortom optimaal functioneren. Die voedingsstoffen halen ze onder meer uit nectar en stuifmeel van bloemen. In de bloemenranden zitten beduidend meer zweefvliegen en bloemenwantsen, en vaak ook meer gaasvliegen dan in gewone grasranden, zo blijkt nu.”

Geen invloed op opbrengst

Of die nuttige insecten de bladluizen ook werkelijk uit het graan houden? Femke Temmerman: “Als er voor elke tien bladluizen één natuurlijke vijand in het gewas voorkomt, zijn chemische bestrijdingsmiddelen zelfs overbodig. De landbouwers in het project hebben ondervonden dat dat geen invloed heeft op de opbrengst van de tarwe. Per hectare brengen de percelen zonder insecticide zelfs meer op, omdat de landbouwers minder sproeikosten hadden. Dat zonder dat de kosten voor aanleg en onderhoud van de bloemenranden zelf in rekening gebracht zijn.”

Bondgenoten op het platteland

Bloemenranden passen dus helemaal in een geïntegreerde plaagbestrijding, waarbij natuurlijke vijanden zoveel mogelijk benut worden. Ze helpen om het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen te reduceren en dat is een goede zaak voor onder meer de waterkwaliteit. Om natuurlijke vijanden écht een kans te geven, moet men ze wel opvolgen, benadrukken de onderzoekers. “Vaak wordt te snel gespoten tegen bladluizen, zonder dat men zich baseert op veldwaarnemingen. Sproeien kan dan contraproductief werken, doordat het ook de natuurlijke vijanden uitschakelt. En dan komen er juist bladluizen bij. Scouting is noodzakelijk om te weten hoe hoog de plaagdruk is en de natuurlijke vijanden in het gewas op te volgen”, aldus Temmerman.

Steun op komst?

Kunnen landbouw en natuur bondgenoten zijn? Absoluut, dat bevestigt SOLABIO opnieuw. Gras- en bloemrijke perceelsranden vormen een zeer belangrijke habitat voor tal van soorten. Zo dragen ze bij tot de algemene biodiversiteit in het versnipperde Vlaamse landschap. Tegelijk helpen ze de landbouwers gewasplagen efficiënt en duurzaam te bestrijden. Bloemenranden maken momenteel echter nog geen deel uit van de maatregelen die landbouwers via beheerovereenkomsten op hun akkers kunnen treffen. De resultaten van die studie zullen gebruikt worden om een nieuw beheerpakket voor te stellen voor de volgende PDPO-periode (Vlaams Programmadocument voor Plattelandsontwikkeling) (2014-2020).

Meer gedetailleerde resultaten kun je nalezen in de SOLABIO-eindpublicatie *Biodiversiteit in landbouwgebied* op www.solabio.org. De integrale wetenschappelijke rapporten zijn te raadplegen in de mediatheek op www.vlm.be.

PLATTELAND 2.0

Een eigenwijze kijk op het wereldwijde platteland in Vlaanderen

Dorp in de kijker

Barbecue met wokgroentjes, muziek van 't Klikske, kaarswandelingen ... Laat je verrassen door de minder toeristische hotspots van het Vlaamse platteland. De leden van de Landelijke Gilden plaatsen ook dit jaar vijf dorpen in de kijker en dat doen ze niet alleen. Samen met de plaatselijke verenigingen maken ze vaak wonderlijke aspecten van de dorpen zichtbaar voor bewoners en nieuwsgierigen. Maak dit jaar kennis met Beervelde (Oost-Vlaanderen), Heestert (West-Vlaanderen), Oudenaken - Sint-Laureins-Berchem (Vlaams-Brabant), Rutten (Limburg) en Vorselaar (Antwerpen).

www.landelijkegilden.be

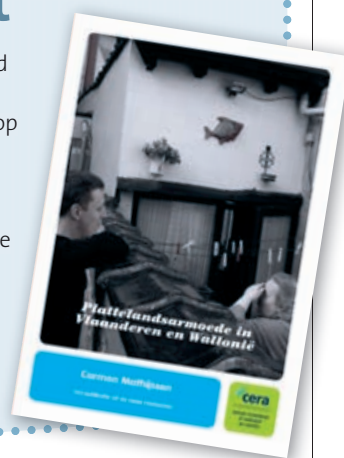
SOS Dokter Schimmel teistert essen

De gewone es wordt sinds enkele jaren geteisterd door *Chalara fraxinea*. Dat is een meedogenloze schimmel die bij ons voor het eerst opdook in het najaar van 2010. Ondertussen komt de schimmel in alle Vlaamse provincies voor. Jonge bomen kunnen door een infectie met *Chalara* in minder dan twee jaar tijd afsterven. Oudere bomen kunnen verzwakken en gevoeliger worden voor andere parasieten. Grootschalige aanplantingen van es worden wegens het infectierisico voorlopig afgeraden.

www.inbo.be

Armoede in dorpen hangt samen met mobiliteit

Sommige diensten en voorzieningen vinden niet altijd hun weg naar de meer kwetsbare dorpsbewoners. Tegelijk raken arme mensen uit de dorpen niet altijd op eigen houtje tot bij het aanbod. Het is een probleem van mobiliteit en toegankelijkheid, stelt **Carmen Mathijssen** vast. Als programmacoördinator bij Cera deed zij onderzoek naar armoede op het platteland. Ze bundelde de conclusies van haar onderzoek in de Horizontenpublicatie *Plattelandarmoede in Vlaanderen en Wallonië*. De publicatie werd voorgesteld tijdens een studiedag op 26 april 2012 in Leuven. Je kunt de studie gratis downloaden via www.cera.be

Ontmoet je burens

Hageland, Haspengouw en Hesbaye brabançonne zijn niet enkel verbonden door hun geografische ligging. Die drie h's hebben ook heel wat gemeen qua landschap, plattelandbeeld en cultureel erfgoed. Met het Leader-project 'Ontmoet je burens' willen de drie gebieden intenser samenwerken en hun regio versterken. Organisaties, verenigingen, actoren en bewoners worden aangemoedigd om elkaar te ontmoeten.

www.regiohhh.be

Al spelend leren over land- en tuinbouw

Onder het motto 'Goed geboerd. Een portie landbouw op je bord' trekken het Vlaams Ruraal Netwerk en het Beleidsdomein Landbouw en Visserij er deze zomer samen op uit. Tijdens (hopelijk) zonnige weekends zullen ze met hun rondreizende stand plekken aandoen waar veel volk komt. Zij zullen daar op een speelse manier de belangrijke rol van land- en tuinbouw en de link met het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) illustreren voor groot én klein.

www.ruraalnetwerk.be
en www.vlaanderen.be/landbouw

STOKWISSEL

KVLV, Vrouwen met Vaart, heeft een nieuwe nationale voorzitter. Nik Van Gool werd op 24 maart 2012 benoemd door de algemene vergadering van de vereniging. Zij heeft haar sporen verdiend als nationale voorzitter van Kind en Preventie. Nik Van Gool volgt Carla Duret op, die met pensioen gaat.

www.kvlv.be

3600

Zoveel mensen in Zuid-West-Vlaanderen hebben nood aan voedselhulp. Dankzij een proefproject werd het voorbije jaar in de regio wekelijks minstens één ton verse groenten voor voedselhulp opgehaald bij de REO Veiling in Roeselare. Een tiental voedselhulpinitiatieven maakten dankbaar gebruik van de overschotten van de veiling. Het proefproject werd onlangs omgezet in een samenwerkingsovereenkomst tussen REO Veiling en Voedselbank West-Vlaanderen.

www.voedselbanken.be

Wat moet je weten over de nieuwe VLM?

Sinds 1 april zit de VLM in een nieuw pak. Met haar nieuwe organisatiestructuur wil ze nog efficiënter investeren in de open ruimte. Belangrijk is dat er bij de Mestbank een strikte scheiding komt tussen beleid, advies en controle. De diensten Bedrijfsadvies en Sensibilisering, en Kennis en Beleid verhuizen naar de afdeling Platteland en Mestbeleid. Die afdeling neemt dus de vroegere adviesrol van de Mestbank over. De Mestbank zelf richt zich voortaan nog meer op de registratie van gegevens, de opvolging van administratieve processen en het toezicht op de mestwetgeving.

Nieuw is ook dat de vijf provinciale afdelingen worden ingeruild voor twee regio's. VLM West-Vlaanderen en VLM Oost-Vlaanderen vormen nu samen VLM Regio West. VLM Regio Oost omvat de vroegere provinciale afdelingen in Antwerpen, Vlaams-Brabant en Limburg. De directe dienstverlening blijft bestaan; daarvoor kun je nog altijd terecht op je vertrouwde provinciale VLM-werkzetel.

In het bestuur van de VLM werden enkele wissels doorgevoerd. De VLM Regio Oost komt onder de vleugels van Stijn Messiaen; Regio West wordt geleid door Roland Vancauwenberghe.

Ria Gielis, jarenlang afdelingshoofd van de provinciale afdeling Antwerpen, zal voortaan de Mestbank leiden.

www.vlm.be

DE BOEREN IS HELEMAAL TERUG!

Boerenmarkten, groenteabbonnementen, voedselteams ... Steeds meer consumenten kopen rechtstreeks bij de producent. De 'korte keten' is populair. Landbouweconomen en ngo's pleiten zelfs voor meer. Met een gezamenlijk strategisch plan willen sector en overheid de korte keten nu een zekerder toekomst geven.

Het Voedselteam in Meldert is een van de 130 teams in Vlaanderen die gezamenlijk groenten en fruit aankopen bij lokale boeren.

Volgens cijfers van het Steunpunt Hoeveproducten verkopen bijna 1.400 Vlaamse land- en tuinbouwbedrijven hun producten aan huis. Eurocommissaris voor Landbouw Dacian Ciolos benadrukte onlangs nog het belang van de korte keten. Zowat 15 procent van de landbouwbedrijven in de Europese Unie zou meer dan de helft van hun productie lokaal verkopen. Steeds meer landbouwers lijken dus de voordelen van die afzetmethode in te zien.

Kenmerkend voor de korte keten is de rechtstreekse lijn tussen producent en consument, vertelt **Erik Mathijs** van de KU Leuven: "De consument koopt rechtstreeks bij de producent, zonder tussenschakels van de verwerkende industrie of de distributie. De producten kunnen verkocht worden in het bedrijf zelf, in de hoevewinkel, via thuisverkoop, op boerenmarkten of via collectieve systemen zoals voedselteams of groenteabbonnementen."

Hogere prijs

Via korte ketens kan de boer zijn inkomen mooi opkrikken, stelt Mathijs. "De landbouwsector kampt met een structureel probleem van instabiele en lage inkomens. Die zijn eigen aan het voortbrengen van basisproducten. Een nieuwe landbouw moet daarom voor de consument een meerwaarde creëren, die de landbouwer tegelijk een hoger inkomen garandeert. Dat kan bijvoorbeeld via productdifferentiatie, denk maar aan het aanbieden van streekproducten. Een andere manier is zich onttrekken aan

de grootschalige waardeketens en zich organiseren in korte ketens. Dankzij de kleinere afstand tussen producent en consument kan de producent een hogere prijs krijgen. Terwijl de consument dezelfde of een lagere prijs betaalt dan via de traditionele kanalen. De landbouwer heeft bovendien meer zeggenschap over zijn producten en de prijzen die hij ervoor vraagt. Hij heeft dus zelf meer controle over de manier waarop hij in de markt staat. In onzekere tijden kan dat voor een aantal landbouwers een houvast zijn."

Tussenschakels

Maar ook op macroschaal kan de korte keten voordelen bieden. Omdat het aantal voedselkilometers erdoor vermindert bijvoorbeeld. De geografische afstand tussen consument en producent is de jongste decennia namelijk veel groter geworden: voedingsmiddelen worden de wereld rond getransporteerd en dat is allesbehalve duurzaam. Op sociaal vlak zijn consument en producent al even sterk uit elkaar gegroeid: veel consumenten hebben er geen idee van hoe

MARKT

Miummm, Huis van de Voeding

Op 3 mei opende in Roeselare het Huis van de Voeding, ook wel Miummm genoemd, zijn deuren. Het Miummm is een uniek doen-belevingscentrum waar je meer te weten komt over 'voeding van grond tot mond'. Het huis kwam tot stand in het kader van Thought 4 Food, een EFRO-project met de provincie West-Vlaanderen als promotor.

www.miummm.be

hun voedsel geproduceerd wordt. Ten slotte is ook de economische afstand tussen beiden groter dan voordien. Daar hebben extra tussenschakels voor gezorgd, zoals voedingsverwerkende industrie en distributie. Korte ketens bieden dus ook kansen om de economische ontwikkeling op het platteland te bevorderen.

Tv-koks

Aan de top van de keten staat de consument, en ook die weet de korte keten wel te smaken. **Hilde Delbecque** van Voedselteams vzw: "De jongste twee, drie jaar zien we de vraag naar lokale producten echt wel stijgen. Dat heeft deels te maken met de economische crisis: het vertrouwen in de wereld-economie is gedaald, en men gaat op zoek naar lokale alternatieven. Bovendien worden we ons steeds meer bewust van de ecologische voetafdruk die ons voedsel veroorzaakt. Biologische, lokale en seizoensgebonden producten passen in dat bewustzijn rond duurzame voeding. Door talloze kookprogramma's op televisie en de hype rond tv-koks ontstaat

er ook een hele lifestyle rond voedsel en koken. Mensen hechten daardoor meer belang aan authenticiteit en smaak."

Ijsberg

Die toenemende keuze voor lokale producten ziet Voedselteams weerspiegeld in een gestage groei van het aantal teams dat gezamenlijk lokale producten aankoopt. Er stappen ook steeds meer telers in het systeem. "We tellen vandaag 130 voedselteams en 100 pro-

ducenten. Vooral in stedelijke gebieden zien we een boost. Vlaams-Brabant (*de bakermat van Voedselteams, nvdr*) telt de meeste teams. Maar de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen zijn aan een inhaalmanoeuvre bezig."

Ook de verkoop van hoeveproducten kende enkele jaren geleden een hausse. Tot de verkoop vorig jaar enigszins stakte, zo blijkt uit cijfers van het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM). Het succes van boerenmarkten blijkt dan weer erg groot. Volgens **Maayke Keymeulen** van het departement Landbouw en Visserij tonen die cijfers maar het topje van de ijsberg. "Heel wat voorbeelden tonen aan dat initiatieven voor de korte keten in Vlaanderen een mooie toekomst tegemoet gaan. Vlaanderen is immers een peri-urbaan gebied, waar producenten en consumenten letterlijk naast elkaar wonen. Maar we hebben momenteel geen totaalbeeld van de sector; ook het potentieel is onvoldoende gekend."

DE BOERENMARKT IS HELEMAAL TERUG!

“ Door de korte keten krijgt de landbouwer meer controle over de manier waarop hij in de markt staat. Een houvast in onzekere tijden. ”

Zes keer korte keten

1. Groenteabonnement: met een abonnement bij een boer of tuinder heb je wekelijks recht op een bepaalde hoeveelheid verschillende groenten. Je kunt de groenten afhalen bij een winkel, maar vaak ook bij een particulier in de buurt.

2. Voedselteam: een groep mensen uit eenzelfde dorp of buurt koopt samen verse groenten, fruit, vlees, brood, zuivel, Wereldwinkelproducten ... aan bij producenten uit de streek. De producten worden via internet besteld.

3. Zelfpluktuin: land- of tuinbouwbedrijf waar je zelf je groenten of fruit mag plukken.

4. Groenteautomaat: toestel dat 24 uur per dag en tegen betaling een pakketje verse groenten aanbiedt.

5. Boerenmarkt: markt waar de landbouwer zelf zijn producten te koop aanbiedt, op een openbare plaats of op het erf.

6. CSA (Community Supported Agriculture): participatief concept waarbij een landbouwer een partnerschap vormt met een aantal consumenten, aan wie hij rechtstreeks producten levert.

Voedselkilometers

Zonder totaalbeeld geen goed plan. De sector in Vlaanderen inventariseren is dan ook een van de dragende doelstellingen van het 'Strategisch Plan Korte Keten', dat alle betrokken partijen samen – op vraag van minister-president Kris Peeters – ondertekenden. Dat plan turnt de grote knelpunten van de korte keten om tot concrete doelstellingen. “Hoewel de korte keten bij een bepaalde groep landbouwers in de lift zit, merken we dat het merendeel het systeem nog onvoldoende kent. Er is dus behoefte aan voorbeeldprojecten die tonen hoe het kan. Ook het gros van de consumenten heeft weinig weet van de voordelen. Daarom willen we alle info centraliseren op een overkoepelende website”, zegt Keymeulen.

“Ook de wetgeving moet hier en daar worden bijgeschaafd,

zodat ze meer beantwoordt aan de behoeften van die niche. Neem bijvoorbeeld de sector-gidsen die zijn ingesteld om de veiligheid en de traceerbaarheid van voedsel te verbeteren. Die zijn nu op maat van grote industriële producenten geschreven, maar de realiteit van producenten voor de korte keten is totaal anders.”

Foodlab

Dé grote uitdaging om de korte keten te laten groeien is evenwel logistiek. Hilde Delbecque: “Voedselteams onderzoekt momenteel samen met een adviesbureau hoe we de afzetsystemen voor lokale producten kunnen verbeteren. Logistiek krijgt ook aandacht in de voedselstrategieën die we op maat van steden willen ontwikkelen. Daartoe zetten we echte *foodlabs* op: publieke denkoefeningen over hoe een stadsregio beter met voedsel en landbouw

kan omgaan. Een eerste strategie wordt opgemaakt voor Leuven. Samen met maatregelen op het vlak van mobiliteit, gebouwen, energie, natuur ... worden de voorstellen opgenomen in het Leuvense Klimaatplan 2030.”

50.000 euro

Om alle ambities waar te maken, kan de sector een duwtje in de rug best gebruiken. Dat koken geld kost, weet men ook bij de Vlaamse overheid. Voor een reeks quick-winprojecten werd alvast een bedrag van 50.000 euro uitgetrokken. Keymeulen: “Ook wordt er aan VLAM jaarlijks een dotatie toegekend om korteketen-, streek- en bioproducten te promoten en erover te communiceren. Bovendien zullen het Steunpunt Hoeveproducten en het Steunpunt Streekproducten vanaf 2012 structureel gefinancierd worden.”

Het Strategisch Plan Korte Keten is een samenwerking van de Vlaamse overheid, de vzw Voedselteams, Steunpunt Hoeveproducten, Innovatiesteunpunt Boerenbond, BioForum Vlaanderen vzw, VLAM en de vijf Vlaamse provincies.

Je kunt het plan downloaden via www.vlaanderen.be/landbouw.

Leestip:

Landbouw en voedsel, verrassend actueel

Auteurs: Erik Mathijs en Joris Relaes
Uitgegeven bij Acco

WIN! Etentje in openlucht

Topchefs die hun keuken verlaten en in de vrije natuur koken: pop-uprestaurants zijn een trend. Overgewaaid uit de VS werd die ook al in Nederland opgepikt. De organisatie ‘Vrienden van de Smaak’ brengt het concept deze zomer naar ons land. Zij vonden enkele chefs, domeineigenaars en landbouwers bereid om aan het project mee te werken.

Deze zomer worden tien openluchtmaaltijden georganiseerd op verschillende locaties. Jij kunt zo’n etentje winnen! Buitenkans geeft namelijk een openluchtententje voor twee personen cadeau. Het eetfestijn vindt plaats op 18 augustus op het Kloosterdomein in Sint-Katelijne-Waver. Stuur meteen een mailtje naar buitenkans@vlm.be om die smakelijke prijs te pakken. De winnaar wordt uiterlijk 1 augustus via e-mail verwittigd.

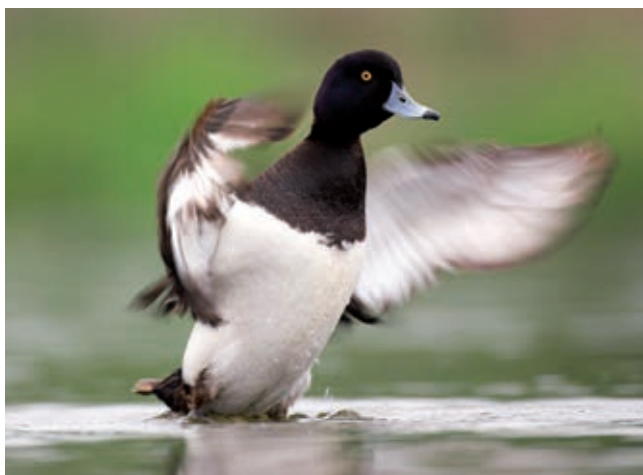

5X KLARE MUNT

Als we betalen voor openbaar vervoer, waarom dan ook niet voor het onderhoud van de landschappen waar we gaan en staan? Het klinkt als een gek idee, maar onze noorderburen experimenteren al een tijdje met **alternatieve financieringsvormen** voor landschapsbeheer. Ook in Vlaanderen groeien er initiatieven.

1. 200.000 euro voor Het Groene Woud

De streekrekening 'Het Groene Woud' werd door de Nederlandse Rabobank in het leven geroepen. Het Groene Woud is een natuurgebied van 35.000 hectare in de driehoek Eindhoven-Tilburg-'s-Hertogenbosch. Lokale overheden, bedrijven en verenigingen met een hart voor het gebied krijgen een normale rente als ze zo'n rekening openen. Rabobank geeft daarop een bonus, die rechtstreeks naar een streekfonds vloeit. Jaarlijks brengt dat om en bij de 200.000 euro op. Dat geld wordt besteed aan duurzame projecten in het Groene Woud. www.groenewoud.nl

2. Spaarrekening in een groen kleedje

Wat Rabobank doet, kunnen wij ook, moeten ze bij BNP Paribas Fortis gedacht hebben. Met de recent gelanceerde spaarrekening Groen+ krijgt de klant dezelfde rente als bij een klassieke rekening. Per schijf van 1000 euro spaargeld legt BNP Paribas Fortis een euro voor het groene doel op tafel. Met dat geld bouwt Natuurpunt op verschillende plaatsen in Vlaanderen bio-ecologische loodsen, van waaruit de vereniging samen met plaatselijke sociale-economiebedrijven natuurgebieden in de omgeving beheert. De Waalse zusterorganisatie Natagora richt er het vogelreservaat in Hollonge-sur-Geer mee in. www.natuurpunt.be, www.natagora.be

3. Adopteer eens een poel

Via de landschapsveiling kun je een landschapselement zoals een haag, holle weg of boomgaard adopteren. De eerste landschapsveiling ter wereld werd enkele jaren geleden in de Nederlandse Ooijpolder in Nijmegen gehouden. Tal van burgers en bedrijven kochten daar op een openbare landschapsveiling een wal, een poel of een stuk van een nieuw aan te leggen groene corridor. Die adoptie van landschapselementen bracht 150.000 euro op. Met dat geld vergoedt men landbouwers om een kilometerslang netwerk van groene stroken natuurgetrouw in te richten en tien jaar lang te onderhouden. Nieuwe leefgebieden voor vlinders, dassen en geelgorzen zijn volop in de maak. www.groenedoelen.nl

4. B. akkerbrood helpt akkervogels overleven

In heel Limburg is sinds kort het B. akkerbrood te koop. Door dat ambachtelijke en lokaal geproduceerde brood te consumeren steunen de Limburgers de Haspengouwse economie en verbeteren ze tegelijkertijd de overlevingskansen voor akkervogels. In ruil voor een vergoeding oogsten de landbouwers maar 90% van hun akker; de overige 10% van het graan blijft staan als voedsel voor de akkervogels. Die kunnen zo ook tijdens de moeilijke wintermaanden hun graantje meepikken. Het concept B. akkerbrood werd bedacht door het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren. www.bakkerbrood.be

5. Gentse bedrijven betalen mee

Nederland experimenteert al een tijdje met landschapsfondsen, met wisselend succes. De reden: bedrijven en particulieren komen maar mondjesmaat met geld over de brug; de lokale besturen blijven de grootste geldschieters. Sinds vorig jaar heeft ook Vlaanderen een landschapsfonds, in de Gentse Kanaalzone. Dat fonds wordt gebruikt om een groene buffer in de kanaalzone aan te leggen en te onderhouden. Plaatselijke bedrijven spijzen het fonds. Met dat geld planten en onderhouden landbouwers bomenrijen als bufferzone tussen woonkernen en industriezones. www.ecokwadraat.be

Bellen en sms'en voor een bos

Een telefoontje of sms met Ello Mobile is een goede daad voor de natuur. Want die gsm-operator schenkt zijn volledige winst aan het goede doel. Daarmee kon Natuurpunt onder meer een mooie oppervlakte bos en heide in de Merodebossen (Averbode) aankopen. www.ello-mobile.be

VERBODEN VRUCHTEN

WILDPLUK IN DE FRUITSTREEK: DRASTISCH AANPAKKEN?

Ruim 3400 hectare appel- en perenboomgaarden telt het Hageland, bijna 8000 zijn het er in Haspengouw. Tussen half april en begin mei zakken wandelaars en fietsers dan ook massaal af naar de witte bloesempracht. In de zomer zijn de streken zelfs magneten voor toeristen. Als u weet dat een fruitboom tot 150 vruchten draagt, is het dan een probleem dat zij er geregeld hun eigen peer of appel 'pikken'?

| Ludwig Vandenhove, burgemeester Sint-Truiden |

“Haspengouw wil vooral een gastvrije streek blijven”

“Wie in Haspengouw opgegroeid is, weet dat een appel of een peer ‘wildplukken’ een lokaal gebruik is. Dat toeristen dat ook al eens doen, hoort er nu eenmaal bij. De sector speelt hier trouwens slim op in, met de rechtstreekse verkoop via kraampjes of fruitautomaten langs de weg. Of sommige telers stallen er hun fruit onbemand uit. In een kistje laten toeristen een vrijwillige bijdrage achter. Meestal stemt dat bedrag overeen met de waarde van het ‘gepikte’ fruit. Heel iets anders zijn de echte dieven, die massale hoeveelheden fruit plukken om door te verkopen. Helaas is dat al enkele keren voorgekomen. Sindsdien houdt de lokale politie via nachtelijke patrouilles langs de fruitboomgaarden een oogje in het zeil. Haspengouw wil vooral een gastvrije streek blijven. Daarom mag je georganiseerde diefstal niet verwarren met de wildpluk van een appel door een toerist.”

www.toerisme-sint-truiden.be

| Jean-Paul Peuskens, gedeputeerde Provincie Limburg, bevoegd voor onder meer Toerisme |

“Pluk de dag, niet de appels”

“De Haspengouwse fruitteler werkt elke dag met passie aan zijn smakelijke producten. De fruitteelt is een vitale economische sector actief in een aantrekkelijk landschap. Dat lokt toeristen van heinde en ver om van al dat moois te proeven, letterlijk en figuurlijk. Fruitteelt en fruittourisme gaan dus hand in hand. Enkel wederzijds respect kan dat verhaal versterken. Daarom overlegt Toerisme Limburg verschillende keren per jaar met de lokale partners als Boerenbond, landbouwraden, Regionale Landschappen en de gemeenten. Zo proberen we het toerisme zowel in de tijd, van bloesem tot oogst, als in de ruimte te spreiden. Tijdens de oogstperiode vorig jaar kreeg elke toerist in het infokantoor gratis een appel. Met die actie ‘pluk de dag, niet de appels’ laten we hen proeven van het lekkere Limburgse fruit, maar vragen we hen ook om het niet zonder toelating te plukken.”

www.toerismelimburg.be/fruit

| Luc Borgugnons, fruitteler uit het Hageland |

“Mooi meegenomen reclame”

“De promotie van het Hagelandse fruit lokt heel wat toeristen. Ik juich dat toe, ook al kan het, zowel voor de fruitteler als voor de toerist, enige overlast met zich meebrengen. Net als de toerist van het bloesemlandschap wil genieten, stoor ik mijn rust op mijn tractor. Anderzijds stoor ik me, samen met mijn collega's, mateloos aan het zwerfvuil dat toeristen achterlaten. Het minste zwerfvuil wordt al gauw een hele hoop rommel. De toeristische promotiecampagnes benadrukken het wederzijdse respect voor elkaar om ergernissen van die aard uit de wereld te helpen. En dat de toerist al eens in het wild een appeltje voor de dorst plukt? Ik zie dat meer als mooi meegenomen reclame.”

www.toerismevlaamsbrabant.be

Fruittoerisme in Haspengouw: de cijfers

- In 2011 verkenden twee miljoen mensen de provincie Limburg per fiets. Bijna vier op de tien maakten er een daguitstap van; **7%** koos voor een fietsvakantie.
- Haspengouw telt **4000** hectare appelboomgaarden en evenveel perenboomgaarden. Die zijn samen goed voor **100** miljoen kilo hardfruit, een kwart van de totale Vlaamse productie.
- Een volwassen appel- of perenboom draagt **100** tot **150** vruchten.
- Limburg is goed voor iets meer dan de helft van de Belgische perenproductie. Maar liefst **40%** van de Belgische Conference-peren wordt uitgeoerd naar Rusland.
- Appelen blijven **12** en peren **10** maanden goed bewaard in de ULO-frigo's (*Ultra Low Oxygen*).

Untitled #158

Treed binnen in de wereld van Untitled #158! In de architecturale structuur van Aeneas Wilder (VK) dwaal je concentrisch in het landschap. Het houten lattenwerk splitst dat voor je op in strakke stroken. "Untitled #158 werkt als een lens. Het houdt je focus bij je gedachten, met het landschap van Kerniel op de achtergrond", zegt de kunstenaar zelf.

Naast Untitled #158 zaait **pit**, een project van Z33, nog andere kunstwerken in de open ruimte van Borgloon-Heers. Zo nodigt Z33, Huis voor actuele kunst, je uit om met andere ogen naar het alledaagse landschap te kijken.

Locatie van Untitled #158:
Abdij Mariënlof (Klooster van Colen),
Colenstraat 1, Kerniel (Borgloon)
Info over **pit** – kunst in de open ruimte: www.z33.be

